

Даринка ВЕСЕЛИНОВА¹

Костадин ГОЛАКОВ²

**КОЛКУ УНИВЕРЗИТЕТСКИТЕ НАСТАВНИЦИ ВО
МАКЕДОНИЈА СЕ СМЕТААТ СЕБЕ СИ ЗА
КОМПЕТЕНТНИ ЗА ВРШЕЊЕ НА
ВИСОКООБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

Апстракт

Високото образование во Република Македонија веќе подолго време подлежи на реформи. Во епохата на отворање на заеднички европски високообразовен простор, кога од високообразовните институции се очекува да се зајакнуваат со цел да станат поконкурентни на глобалниот пазар на високо образование, едни од главните носители на овој процес се универзитетските наставници, од чии знаења и способности директно зависи креирањето на идните професионални кадри. За да се утврди нивото на компетентност на универзитетските наставници во Република Македонија од гледна точка на самите наставници, ќе се спроведе истражување по пат на анкети врз одреден број универзитетски наставници од повеќето универзитети во земјава. Ќе се анкетаат наставници од различни профили, со различно работно искуство и на различна возраст.

¹М-р Даринка Веселинова, Универзитет „Гоце Делчев“, Крсте Мисирков бб 2000 Штип, 11 Конгрес, 2000 Штип, darinka.veselinova@ugd.edu.mk

²Кореспондент Костадин Голаков, , Универзитет „Гоце Делчев“, Крсте Мисирков бб 2000 Штип, „Ударничка“ 2/5, 2220 Свети Николе, kostadin.golakov@ugd.edu.mk

Сумираните резултати од целото истражување ќе бидат претставени со графички прикази и се очекува тие да дадат реална слика за гледиштето на универзитетските наставници во однос на својата компетентност за вршење на високообразовна дејност. На крај ќе се даде сопствено мислење во однос на резултатите од истражувањето како и предлози во прилог на потребата од зголемување на компетенциите на наставниците во високото образование.

Клучни зборови: високо образование, универзитетски професор, компетенции

HOW MUCH DO UNIVERSITY PROFESSORS IN R. MACEDONIA CONSIDER THEMSELVES FOR COMPETENT FOR CONDUCTING HIGHER EDUCATION

Abstract

The higher education in the Republic of Macedonia has been undergoing reforms for quite a long time. In the era of opening joint European higher education space, when the higher education institutions are expected to strengthen themselves in order to become more competitive on the global market of higher education, one of the main carriers of this process are the university teachers, on whose knowledge and abilities the creation of future professional cadres is directly dependent.

In order to determine the level of competency of the university teachers in the Republic of Macedonia from their own point of view, a research shall be conducted by questionnaires given to certain number of university teachers from the most of the universities in the country. The questionnaires shall be filled in by teachers of different profiles, of different work experience and at different age.

The results of the research shall be processed and analyzed and they are expected to provide real picture of university teachers' point of view regarding their own competency for carrying out higher education activity. Finally, we shall provide our own opinion regarding the results from the research as well as suggestions contributing towards the need for improving higher education teachers' competency.

Key words: high education, university professor, competences

Вовед

Едни од главните носители на напредокот во образованието се универзитетските наставници. Од нивните компетенции директно зависи креирањето на идните професионални кадри. Ова истражување се прави со цел да се утврди нивото на компетентност на универзитетските наставници од повеќето универзитети во Република Македонија од гледна точка на самите наставници преку нивно анкетавање, преку сумирање, компарирање, пресметување, прикажување на резултатите од анкетните листови и сл. Цели на истражувањето се да се самоевалуираат универзитетските наставници од Р. Македонија во поглед на нивните компетенции, знаења и способности. Се очекува дека најголемиот број професори ќе се сметаат себе си за компетентни за предмет го предаваат, дека ги надградуваат

постојано компетенциите, како и дека и понатаму постои потреба од нивно надградување.

Методи

Истражувањето се спроведе во периодот од 01.10.2011 до 25.10.2011. Се користеа повеќе методи: опсервативен метод, анкета (со затворени, отворени и комбинирани прашања) и контактен метод. Беа анкетирани повеќе од 100 доценти, вонредни и редовни професори на државните и приватните универзитети од цела Македонија од различни профили и возрасти, како и со различно работно искуство. Најмладиот анкетирани беше 28 години а најстариот 63. Поголемиот број од нив беа мажи. Најкусото работно искуство беше 1 година а најдолгото 31 година.

Анкетите беа анонимни и имаа за цел да добијат информации од самите универзитетски наставници за нивните компетенции. Сите беа запрашани дали се задоволни од надградувањето на нивните компетенции и дали сметаат дека имаат потреба од понатамошно надградување.

Сите беа љубезни и со задоволство прифатија да бидат анкетирани.

Резултати

По извршеното процесуирање и анализирање на собраните податоци од анкетите се дојде до следниве резултати:

1. Испитаниците беа на возраст од 28 до 63 години. Просечната возраст на еден испитаник изнесува 45 години.

2. Од испитаниците 70,3% беа мажи, а 29,7% беа жени.

3. Испитаниците беа со работно искуство од 1 до 31 година. Просечното работно искуство на еден испитаник изнесува 10,1 години.

4. Од испитаниците, 93,3% биле со практично искуство во својата професија пред да станат наставници во високото образование, додека 6,7% биле без практично искуство.

5. Во однос на типот на настава што го применуваат, испитаниците одговорија дека преферираат:

а) фронтална настава – 40%

б) интерактивна настава – 73,3%

Освен тоа, некои од нив практикуваат настава во групи – 40% од испитаниците, а некои пак практикуваат комбинирана настава – 66,7%.

6. Од испитаниците, 56,7% одговорија дека понекогаш користат помошни средства во наставата (проектори, постери, слики, предмети, компакт-дискови), додека 43,4% одговорија дека постојано користат помошни средства.

7. Сите испитаници (100%) одговорија дека секогаш одговараат на прашања на студентите.

8. Сите испитаници (100%) одговорија дека сметаат дека им се достапни на студентите.

9. Сите испитаници (100%) одговорија дека сметаат дека се компетентни за предметот што го предаваат.

10. Сите испитаници (100%) одговорија дека сметаат дека студентите се задоволни од начинот на нивното оценување.

11. Сите испитаници (100%) одговорија дека поседуваат повеќе од следниве карактерни особини:

а) отвореност – 86,6%

б) комуникативност – 93,3%

в) подготвеност за давање помош – 86,6%

г) способност за менаџирање – 73,3%

д) способност за контролирање на сопствените емоции – 46,6%

ѓ) љубопитност – 36,6%

е) друго (дисциплина, толеранција, одговорност, духовитост) – 1%

12. Испитаниците користат една или повеќе од следниве компјутерски програми:

а) Microsoft Office Word (100%)

б) Microsoft Office Power Point (73,3%)

в) Microsoft Office Excel (70%)

г) други програми (Corel Draw, Photoshop) – 1%

13. На прашањето колку често испитаниците пребаруваат на Интернет, одговорите изгледаа вака:

- а) секој ден – 66,7%
- б) секој втор ден – 16,7%
- в) еднаш во неделата – 13,3%
- г) поретко – 3,3%

14. На прашањето дали се задоволни од резултатите на нивните пребарувања, беа дадени следниве одговори:

- а) не сум задоволен – 0%
- б) задоволен сум – 60%
- в) делумно сум задоволен – 40%

15. Сите испитаници владеат барем еден странски јазик:

- а) англиски – 70%
- б) француски – 30%
- в) германски – 20%
- г) руски – 26,7%
- д) други (бугарски – 1%, италијански – 2%, полски – 1%, романски – 1%, српски – 3%, турски – 1%, хрватски – 3%, чешки – 1%)

16. Сите испитаници (100%) одговорија дека читаат стручна литература надвор од нивното поле на интерес.

17. Испитаниците присуствувале на научни собири (семинари, симпозиуми, конференции) последнава година:

- а) ниеднаш – 0%
- б) еднаш – 10%
- в) двапати – 3,3%

г) трипати – 16,7%

д) повеќе од трипати – 70%

18. На прашањето за бројот на стручни трудови што ги имаат објавено, испитаниците одговорија:

а) ниту еден – 0%

б) од еден до три – 3,3%

в) од четири до десет – 16,7%

г) повеќе од десет – 80%

19. На прашањето дали сметаат дека ги наградуваат нивните компетенции, испитаниците одговорија:

а) да – 93,3%

б) не – 0%

в) делумно – 6,7%

20. На прашањето дали сметаат дека имаат потреба од понатамошно надградување на нивните компетенции, испитаниците одговорија:

а) да – 96,6%

б) не – 3,4%

Дискусија

Од добиените резултати се доби релативно реална слика за гледиштето на универзитетските наставници во однос на нивната компетентност за вршење на високообразовна дејност. Профилот на еден наставник во високото образование во Република Македонија, според нашето истражување, изгледа вака: наставникот е маж, на возраст од околу 45 години, со просечно работно искуство од 10,1 години. Се стекнал со соодветно работно искуство пред да започне да се занимава со високо-образовна дејност. Наставникот користи повеќе типови на настава, од кои најзастапени се интерактивниот и комбинираниот тип на настава. Понекогаш користи помошни средства во наставата, секогаш одговара на прашањата на студентите, достапен е за студентите, смета дека е компетентен за дејноста што ја врши, смета дека студентите се задоволни од неговото оценување. Во однос на карактерните особини што ги поседува, наставникот е на прво место комуникативен, отворен и подготвен за давање помош, како и способен за менаџирање, користи компјутер, ја владее компјутерската програма Microsoft Office Word, а помалку ги владее Microsoft Office Excel и Microsoft Office Power Point. Многу малку владее со останатите компјутерски програми. Наставникот секојдневно пребарува на Интернет, задоволен е од резултатите од пребарувањето на Интернет, го владее англискиот јазик и има познавања од барем уште еден странски јазик, редовно чита стручна литература што е надвор од неговото поле на интерес. Минатата година учествувал на повеќе од три научни собири, има објавено повеќе од десет научни и стручни трудови во својата кариера, смета дека ги надградува своите компетенции и дека има потреба од понатамошно надградување на истите.

Резиме

Овој труд имаше за цел да даде слика за компетенциите на наставниците во високото образование во Република Македонија од гледна точка на самите наставници. Бидејќи проблемот со високото образование е од сложена природа, сметаме дека резултатите што ги презентиравме ќе дадат своевидна насока за идно сеопфатно ангажирање во разрешувањето на сите прашања во однос на компетенциите на наставниците, така што, како за пример, би можело во иднина да се направи истражување меѓу студентите на оваа тема, да се направи посистематска евалуација на наставниците и да се споредат резултатите.

Свесни сме дека процесот на реформи во високото образование ќе трае сè додека образованието не стигне до ниво кога ќе може да биде сметано за конкурентно на високообразовните институции во поразвиените земји во светот, меѓутоа, потребите за реформи треба да бидат поттикнувани и од самите наставници, вклучувајќи го и надградувањето на компетенциите за вршење на високообразовна дејност.

Користена литература:

Batteau, Pierre: Aspects of evaluation and accreditation in higher education in France. In Orsingher, C. (2006): *Assessing quality in European higher education institutions: dissemination, methods and procedures*.

Physica Verlag: New York, Heidelberg

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2000). *Research methods in education*. Falmer Press: New York

Gola, M: Quality assurance in higher education. A case study: Helsinki Technical University. In Orsingher, C. (2006): *Assessing quality in European higher education institutions: dissemination, methods and procedures*.

Physica Verlag: New York, Heidelberg

Roger Brown (2007): *Quality assurance in higher education: the UK experience since 1992*. Taylor & Francis: London, New York